

ไซเฉพาะใน รกส. เท่านั้น

ธนาคารเพื่อการ เกษตร และสหกรณ์การ เกษตร

อายุความฟ้อง เรียกหนี้ เงินกู้

1. หนี้เงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลางซึ่งไม่มีการจำนองที่ดินเป็นประกัน

เงินกู้ระยะสั้นหมายความรวมทั้งเงินกู้ระยะสั้นเพื่อผลิตผลหลัก และเงินกู้ระยะสั้นเพื่อการอื่น
หนี้เงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลางที่กล่าวถึงในตอน 1 นี้ เป็นหนี้เงินกู้ซึ่งมีแต่การค้ำประกันหรือการ
รับผิดชอบร่วมกัน ไม่มีการจำนองที่ดินเป็นประกัน หรือมี แต่จำนวนเงินจำนองไม่คุ้มหนี้เงินกู้ดังกล่าว ส่วนหนี้เงินกู้
ซึ่งมีการจำนองที่ดินเป็นประกันโดยเฉพาะนั้นจะยกไปชี้แจงในตอน 4 .

1.1 อายุความฟ้องเรียกหนี้เงินกู้ระยะสั้น

อายุความฟ้องเรียกหนี้เงินกู้ระยะสั้นมีกำหนดสิบปีตาม ปพพ., ม.164 ^{1/} นับเริ่มแต่วันที่อาจบังคับสิทธิ
เรียกร้องได้เป็นต้นไปตาม ปพพ., ม.169 ^{2/}

ตัวอย่าง ผู้กู้ทำหนังสือเงินระยะสั้นวันที่ 20 เม.ย.10 ธนาคารกำหนดให้ชำระคืนเสร็จวันที่
31 มี.ค.11 สมมติว่าตั้งแต่ผู้กู้ได้รับเงินไปแล้ว ไม่เคยชำระดอกเบี้ยและต้นเงินเลย ทั้งนี้ได้ทำคำขอ
ผ่อนเวลาดำย นับอายุความสิบปีเริ่มแต่วันที่ 1 เม.ย.11 จึงฟ้องภายในวันที่ 31 มี.ค.21 ^{3/}

1/ ปพพ., ม.164 "อันอายุความนี้ ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้นับกำหนดสิบปี"

2/ ปพพ. ม.169 "อันอายุความนี้ ท่านให้นับเริ่มแต่วันที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ฯลฯ"

3/ อาจฟ้องได้จนถึงวันที่ 1 เม.ย.21 เนื่องจากอาจไม่นับวันแรก (1 เม.ย.11) รวมคำนวณเขาลง
ตามหลักใน ปพพ., ม.158 ตอนต้น แต่ข้อนี้ยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลฎีกา (ฎพระยาเทพวิฑูร,
คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-2, จัดพิมพ์ใหม่โดยเนติบัณฑิตยสภา,
หน้า 571 ถึง 573) ในคำชี้แจงนี้ถือหลักเมื่อเห็นยวไว้ก่อน จึงไม่ยกไปถึงวันที่ 1 เม.ย.21

1.2 อายุความฟ้องเรียกคืนเงินกระยะปานกลาง

ตาม ปพพ., ม.166 "ในการเรียกเอาดอกเบี้ยค้างส่งก็ตี เรียกเอาเงินอันพึงส่งนอกจากดอกเบี้ย เพื่อผ่อนทุนกันเป็นงวด ๆ นั้นก็ตี....."

สิทธิเรียกร้องเหล่านี้ทานให้ที่กำหนดอายุความห้าปี"

ความหนึ่งคือเงินระยะปานกลางมีกำหนดชำระคืนเงินเป็นงวด ๆ โดยมีจำนวนเงินและระยะเวลา รุกันใดแน่นอน แต่ละงวดจึงมีกำหนดอายุความห้าปีตาม ม.166

ตัวอย่าง ผู้ภูทำหนังสือเงินระยะปานกลางวันที่ 10 เม.ย.10 จำนวนเงิน 3,000 บาท กำหนดชำระงวดที่ 1 ภายใน 31 มี.ค.11 คืนเงิน 1,200 บาท งวดที่ 2 ภายใน 31 มี.ค.12 คืนเงิน 1,000 บาท งวดที่ 3 ภายใน 31 มี.ค.13 คืนเงิน 800 บาท สมมติว่าตั้งแต่ผู้ภูได้รับเงินไปแล้วไม่เคย ชำระดอกเบี้ยและคืนเงินเลย ทั้งมิได้ทำคำขอตัดชำระเงินรายงวดหรือคำขอผ่อนเวลาแต่อย่างใด จนการ ฟ้องวันที่ 20 ก.ค.16 งวดแรก 1,200 บาทขาดอายุความ เพราะนับแต่ 1 เม.ย.11 ถึง 20 ก.ค.16 เกินห้าปี ส่วนงวดที่ 2 และ 3 รวม 1,800 บาท ยังอยู่ในเขตอายุความ เพราะอายุความนับเป็นรายงวด^{1/}

หมายเหตุ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ คำฟ้องของธนาคารย่อมเรียกให้ชำระคืนเงินที่ค้างเต็มจำนวน เพราะอาจเป็นไถ่จำเลย (ผู้ภูและผู้ค้ำประกัน) ทำคำอุทธรณ์ประนีประนอมยอมความท่อนาสภา หรือ จำเลยไม่ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นมูลยกข้อไม่ได้ (ปพพ., ม.193)

1.3 อายุความฟ้องเรียกดอกเบี้ยเงินกู

(1) ตาม ปพพ., ม.166 ซึ่งอ้างไว้ใน 1.2 การเรียกเอาดอกเบี้ยค้างส่งมีกำหนดอายุความห้าปี ทั้งนี้หมายความรวมทั้งดอกเบี้ยเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

ตัวอย่าง ผู้ภูได้รับเงินกู้ระยะสั้นวันที่ 25 เม.ย.10 จำนวนเงินกู 3,000 บาท อัตราดอกเบี้ย รอยดะ 12 ต่อปี กำหนดชำระคืนเสร็จวันที่ 31 มี.ค.11 สมมติว่าผู้ภูไม่เคยชำระดอกเบี้ยและคืนเงินเลย ทั้งมิได้ทำคำขอผ่อนเวลาควย ธนาคารฟ้องวันที่ 15 ม.ค.17 ในส่วนการเรียกคืนเงินยังไม่ถึงสิบปี ไม่มี บังหาอายุความ ในส่วนการเรียกดอกเบี้ยค้างเรียกได้เพียง 1,800 บาท คือดอกเบี้ยสำหรับระยะเวลาห้าปี จาก 15 ม.ค.12 ถึง 15 ม.ค.17 (วิธีสะดวกคำนวณดอกเบี้ยจากวันฟ้องย้อนหลังไปห้าปี) เฉพาะดอกเบี้ย จาก 25 เม.ย.10 ถึง 15 ม.ค.12 จำนวน 621.36 บาท จำเลย (ผู้ภูและผู้ค้ำประกัน) อ้างยกอายุความ ขึ้นต่อสู้ได้

อนึ่ง ดอกเบี้ยหลังจากวันฟ้อง ไม่ใช่ดอกเบี้ยค้างก่อนฟ้อง จึงไม่อยู่ในข่ายยกอายุความห้าปีตาม ม.166^{2/}

1/ กฎำพิพากษาฎีกาที่ 581/2494

2/ คำพิพากษาฎีกาที่ 246/2477, 730 และ 1187/2482

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ คำของของธนาคารยอมเรียกให้ชำระดอกเบี้ยที่ค้างเต็มจำนวน (ไม่จำกัดเพียงห้าปี) ด้วยเหตุผลที่ว่าไว้ในหมายเหตุท้าย 1.2

ตามตัวอย่างใน(1)นี้ สมมติว่าผู้ชำระดอกเบี้ยไ้ถึง 20 มี.ค.14 แล้ว และธนาคารฟ้องวันที่ 15 ม.ค.17 จาก 20 มี.ค.14 ถึงวันฟ้อง ยังไม่ถึงห้าปี ธนาคารจึงเรียกเอาดอกเบี้ยได้ตัดออก จาก 20 มี.ค.14 จนกว่าจำเลยชำระหนี้เสร็จสิ้น

(2) ตาม ปพพ., ม.190 "เมื่อสิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้ส่วนที่เป็นอุปกรณณ์ต้องอาศัยส่วนที่เป็นประธานนั้นก็ตกเป็นอันขาดอายุความตามกันไปด้วย แม้ถึงว่าอายุความอันพึงใช้เฉพาะแก่สิทธิเรียกร้องส่วนอุปกรณณ์นั้นจะยังไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม"

ตามตัวอย่างใน (1) อายุความครบกำหนดสิบปีวันที่ 31 มี.ค.21 สมมติว่าธนาคารฟ้องวันที่ 1 พ.ค.21 สิทธิเรียกร้องในส่วนที่เป็นประธาน (ตนเงินกู้) ขาดอายุความแล้ว แม้ถึงว่าตาม ม.166 จะเรียกดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นเป็นรายวันย้อนหลังไ้ห้าปีก็ตาม แต่ ม.190 นี้ตัดบทไว้ว่า เมื่อสิทธิเรียกร้องในเงินกู้อันเป็นประธานขาดอายุความแล้ว สิทธิเรียกร้องเอาดอกเบี้ยซึ่งเป็นอุปกรณณ์ก็ขาดอายุความตามกันไปด้วย

2. ผลของกำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้

(1) ตาม ปพพ., ม.172 "ถ้าลูกหนี้รับสภาพต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องด้วยทำหนังสือรับสภาพไว้ก็ตาม ด้วยใช้เงินในบางส่วน ด้วยส่งดอกเบี้ย หรือด้วยให้ประกัน ก็ตาม..... ท่านว่าอายุความยอมระงับทุกมูลง"

(2) ตาม ปพพ., ม.181 "เมื่ออายุความระงับทุกมูลงแล้ว ระยะเวลาที่ไ้ล่วงไปก่อนนั้นยอมไม่นับเข้าในอายุความ

เมื่อเหตุที่ทำให้อายุความระงับทุกมูลงนั้นสุดสิ้นเวลาไ้ ท่านให้เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่แต่เวลานั้นสืบไป"

ท่านเจ้าคุณเทพวิฑูร โคธิบายไว้ในคำร่ำที่อ้างแล้ว (พ.ศ.2477) หน้า 631 และ 632 ว่า แม้มุกหั้น
มิได้รับรองโดยตรง แต่ได้เขียนหนังสือถึงเจ้าหนี้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกันนั้น เช่น ลูกหนี้หนังสือขอผ่อนเวลาใช้เงิน
ในหนังสือมีข้อความแสดงให้เห็นว่าได้เป็นหนี้จริง ก็อาจถือว่าเป็นการรับสภาพหนี้ที่ได้ ทั้ต่อมาคำพิพากษา
ฎีกาที่ 1300/2482 วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานตามที่ว่านี้

ตามแบบคำขอผ่อนเวลารับเงินกู้ของ ชกส. (งก.30) ผู้รับรองว่าในวันทำคำขอผ่อนเวลานั้น
คนมีหนี้เงินกู้ยู่ต่อธนาคารตามหนังสือเงินประเภทใดที่ใดคนเงินค้างเท่าใด และดอกเบี้ยค้างเท่าใด จึงเป็น
หนังสือรับสภาพหนี้ในตัว บอกรับอายุความสะดุดหยุดลง เวลาที่ล่วงไปแล้วถูกต้องตั้ง และเริ่มนับอายุความ
ขึ้นใหม่ ตาม ม.172 และ 181 ที่อ้างแล้ว

ตัวอย่าง ตามตัวอย่างใน 1.2 ผู้ทำหนังสือเงินระยะปานกลางวันที่ 10 เม.ย.10 จำนวนเงิน
3,000 บาท กำหนดชำระงวดที่ 1 ภายใน 31 มี.ค.11 คนเงิน 1,200 บาท งวดที่ 2 ภายใน 31 มี.ค.12
คนเงิน 1,000 บาท งวดที่ 3 ภายใน 31 มี.ค.13 คนเงิน 800 บาท สมมติตั้งแต่วันที่ 1 ได้รับเงินกู้ไปแล้ว
ได้รับภักขรรมชาติซ้ำแล้วซ้ำอีก ชำระดอกเบี้ยได้เพียงบางส่วน และขอผิดชำระเงินรายงวดตลอดมา จนเมื่อสิ้นกำหนด
ชำระคืนเสร็จ 31 มี.ค.13 แล้ว จึงได้ทำคำขอผ่อนเวลารับรองว่ามีหนี้เงินกู้และดอกเบี้ยค้างอยู่ต่อธนาคาร และจะ
ชำระหนี้ให้เสร็จภายในวันที่ 31 มี.ค.14 และธนาคารตกลงให้ผ่อนเวลาคำขอนั้น ดังนี้ เป็นการรับสภาพหนี้
ซึ่งทำให้อายุความสะดุดหยุดลง โดยที่ธนาคารอยู่ในความผูกมัดไม่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้จนพ้นวันที่ 31 มี.ค.14
ฉะนั้น จึงเริ่มนับอายุความขึ้นใหม่ตั้งแต่ 1 เม.ย.14 1/ ถ้าการผลิของผู้ได้รับภักขรรมชาติอีก อาจมีการผ่อนเวลาให้
ชำระหนี้เสร็จภายใน 31 มี.ค.15 เริ่มนับอายุความขึ้นใหม่ตั้งแต่ 1 เม.ย.15 ส่วนจะนับต่อไปอีกเพียงใด
เข้าใจว่านับต่อไปอีกสิบปี เพราะตามที่ได้รับสภาพหนี้จะชำระเป็นจำนวนรวม มิได้กำหนดเป็นงวด ๆ ไว้โดยแน่นอน
หรือแม้จะนับต่อไปอีกเพียงห้าปี ก็ไม่ควรมีปัญหา เพราะในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้ไม่ชำระหนี้เงินกู้ภายในเวลาที่ผ่อนให้
และไม่มีทางได้รับเงินกู้ระยะปานกลางพิเศษประเภทหนึ่ง ธนาคารก็ควรฟ้องคดีโดยเร็ว ไม่ควรรอต่อไปอีกจนกว่าห้าปี
ในส่วนดอกเบี้ย ยังไม่พบคำพิพากษาฎีกาซึ่งได้วินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้โดยตรง

1/ คำพิพากษาฎีกาที่ 581/2494
ศาสตราจารย์ ม.ร.ว. เสียม ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1,
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2505, หน้า 350; กัมเลม 2, แก้ไขเพิ่มเติม 2505, หน้า 688

อย่างไรก็ตาม การฟ้องเกี่ยวกับดอกเบี้ย ชกส. ถือหลักปฏิบัติตามคำชี้แจงในหน้า 3 วรรคแรก

3. วิธีปฏิบัติเพื่อระวางอายุความ

(1) ตามวิธีปฏิบัติแต่เดิมมา ชกส. สาขาป้องกันมิให้ถูกมีดอกเบี้ยค้างชำระ แม้ในปีที่ผลผลิตของผู้
ได้รับความเสียหายหรือราคาตกต่ำ ก็ต้องชวนชวหาหารายไต่ทางอื่นหรือขายผลผลิตบางส่วนมาชำระดอกเบี้ย
แก่ธนาคาร ในการที่ ชกส. สาขาจะรับพิจารณาการผ่อนเวลายชำระหนี้เงินกู้หรือการผิดชำระเงินรายงวด
ตามข้อ 33 หรือ 34 แห่งระเบียบฉบับที่ 4 ชกส. สาขาพึงเรียกให้ถูกชำระดอกเบี้ยก่อน มิให้มียอดค้างชำระ
(คำชี้แจง "การบันทึกรายการเงินกู้" หน้า 30 ข้อสำคัญ (2)) ทั้งนี้ ขอให้ ชกส. สาขาปฏิบัติต่อไปอย่าง
เคร่งครัด

(2) ผู้ซึ่งไม่อาจชำระหนี้เงินกู้ ตามกำหนดเพราะมีเหตุจำเป็นอันควรผ่อนผัน ขอให้พนักงานสืบเชื้อ
พยายามติดต่อให้ทำคำขอผ่อนเวลายชำระหนี้เงินกู้หรือผิดชำระเงินรายงวดทุกราย ส่วนรายที่บิดพลิ้วไม่ยอมทำ
จำเป็นอยู่เองที่ ชกส. สาขาจะเรียกให้ชำระคืนเงินกู้ ถ้าไม่ชำระภายในเวลาอันสมควร จำเป็นต้องดำเนินคดี

(3) ในการพิจารณาทบทวนลูกหนี้เงินกู้ที่ถูกเรียกคืน ชกส. สาขาต้องคำนึงถึงอายุความด้วย ถ้ามี
ดอกเบี้ยหรือต้นเงินบางส่วน ชกส. หรือไอกลจะขาดอายุความ พึงเตรียมดำเนินคดีโดยเร็ว ทั้งนี้ชี้แจงใน
"วิธีปฏิบัติกรทบทวนลูกหนี้เงินกู้ค้างชำระ" ทั่วไป ก่อนฟ้อง ชกส. สาขาพึงใช้ความพยายามเป็นครั้งสุดท้าย
อย่างสุดกำลัง เรียกให้ถูกชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินส่วนที่ขาดอายุความนั้น และในรายงานเสนอผู้จัดการธนาคาร
ขออนุญาตดำเนินคดี ขอให้ชี้แจงข้อนี้ด้วย

(4) ขอขอความเข้าใจควยว่า การทำสัญญารับใช้หนี้เงินกู้ เกิดมีอายุความขึ้นใหม่มีกำหนดสิบปี
ดอกเบี้ยไม่เกินห้าปี แต่ ชกส. สาขาควรพิจารณาให้ชำระหนี้ภายในระยะเวลาสั้น ส่วนการกู้เงินระยะ
ปานกลางพิเศษประเภทหนึ่งหรือประเภทสอง เกิดมีอายุความขึ้นใหม่แต่ละงวดมีกำหนดห้าปี ดอกเบี้ยไม่เกินห้าปี
ทั้งนี้ เป็นวิธีแก้ปัญหายุอายุความของสิทธิเรียกร้องในหนี้เงินกู้เดิมอยู่ในตัว

4. หนี้เงินกู้ซึ่งมีการจำนองที่ดินเป็นประกัน

ตาม ปพพ., ม.189 "เหตุที่สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ ย่อมไม่ห้ามผู้รับจำนอง ผู้รับจำนำ ถ้าผู้ทรง
สิทธิยึดหน่วงทรัพย์สินจำนำ เจ้าหนี้ผู้มีบริมสิทธิเหนือทรัพย์สินอันตนได้ยึดถือไว้ ในการที่จะใช้สิทธิบังคับจากทรัพย์สินจำนอง
จำนำ ถ้ายึดถือไว้แล้ว แต่เมื่อใช้สิทธิอันนี้ ท่านห้ามมิให้เจ้าหนี้คิดเอาดอกเบี้ยที่ค้างกว่าห้าปีขึ้นไป"

หนี้เงินกู้ระยะสั้นหรือระยะปานกลาง ซึ่งมีการจำนองที่ดิน เป็นประกันโดยเฉพาะก็ดี หนี้เงินกู้ระยะยาว ซึ่งมีการจำนองที่ดินเป็นประกันทุกรายก็ดี ในส่วนที่เกี่ยวกับคนเงินไม่มีปัญหาเรื่องอายุความ เพราะแม่สีทธิ เรียบกรองในหนี้เงินกู้ขาดอายุความแล้ว ก็ยังฟ้องบังคับจำนองได้ตาม ม.189 และ ม.745 แต่จะบังคับเอา ดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่าห้าปีไม่ได้ ฉะนั้น ธกส.สาขาจำ เป็นต้องใช้วิธีปฏิบัติเพื่อระงับ อายุความในส่วนดอกเบี้ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตาม 3 (1) ค่าย

ธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การ เกษตร

18 พฤษภาคม 2516